

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ «ПОЛІТИЧНОГО ДУАЛІЗМУ» У ВИСТУПАХ МАДЛЕН ОЛБРАЙТ

У статті аналізується один з основних засобів реалізації принципу «політичного дуалізму» в політичних виступах Державного секретаря США М. Олбрайт у період підготовки і проведення військової операції НАТО «Союзна сила». Виявлено основні уподобання у виборі та чергуванні особових займенників для реалізації впливу на адресата.

Ключові слова: персональний дейксис, «політичний дуалізм», політична комунікація.

Фокус сучасних лінгвістичних студій, зосереджений на людині при владі, є закономірним у силу іманентно властивого комунікативного потенціалу взаємодії суб'єктів політики з питанням встановлення і здійснення влади в суспільстві. Людина при владі досліджується з погляду: 1) іміджу політика; 2) його ідіостилю; 3) мовленнєвої поведінки; 4) мовленнєвого портрета; 5) мовної особистості політика. Концепція мовної особистості Ю.М. Караулова постулює, що вивчення мовної особистості пронизує «всі аспекти вивчення мови й одночасно руйнує всі межі між дисциплінами, що вивчають людину, оскільки не можна вивчати людину поза її мовою» [Караулов 1987: 3]. У цій концепції мовна особистість постає багатшаровою та багатокомпонентною парадигмою мовленнєвих особистостей; «це сукупність здібностей і характеристик людини, що зумовлюють створення та сприйняття нею мовленнєвих творів (текстів), які розрізняються а) ступенем структурно-мовної складності, б) глибиною і точністю відображення дійсності; в) певною цільовою спрямованістю [Караулов 1989: 5].

На думку Г.Г. Почепцова, «імідж являє собою звернене зовні «Я» людини, так зване її публічне «Я». Люди ніби перебувають за певним комунікативним бар'єром у вигляді публічного «Я», за яким іноді може приховуватися інше «Я» [Почепцов 2000: 545].

На думку Г.Г. Почепцова, «імідж являє собою звернене зовні «Я» людини, так зване її публічне «Я». Люди ніби перебувають за певним комунікативним бар'єром у вигляді публічного «Я», за яким іноді може приховуватися інше «Я» [Почепцов 2000: 545].

Імідж політичного лідера – це уявлення про політику, сформоване в населення внаслідок тривалого на нього впливу, наділеного високою стійкістю й опором до змін [Цуладзе 2000: 41-42]. У політичній комунікації імідж є результатом свідомої роботи: лідер демонструє не свої справжні якості, а створюваний і культивований образ, що активно нав'язується аудиторії.

Один із напрямів у політичній лінгвістиці – дослідження ідіостилів політичних лідерів. У своєму дослідженні А.І. Башук здійснює комунікативно-стратегічний аналіз ритуальних політичних промов В. Ющенко і В. Путіна, виділяючи при цьому контекстуальні й семантико-психологічні стратегії. На основі широкого текстового матеріалу автор пропонує типологію комунікативних стратегій, описуючи способи їхньої реалізації [Башук 2006]. Аналізуючи політичні промови російських і американських політиків, В.В. Демецька відзначає тісний зв'язок комунікативних інтенцій і мовленнєвих форм їхнього вираження. Так, досвід інтралінгвістичного й інтерлінгвістичного аналізу текстів у крос-культурному аспекті дозволяє, на думку дослідниці, визначити моделі політичного дискурсу та реалізацію мовної особистості в ньому [Демецкая 2006].

Зважаючи на мету – захоплення й утримання влади, – політичний дискурс орієнтований здебільшого на односторонній вплив, що зумовлено чинником масової аудиторії. Політичний дискурс характеризується настановою на вплив, переконання, тиск, навіювання, агресивність, маніпуляцію поведінкою і когнітивними структурами адресатів. Цілком природно, що в політичній комунікації логіка й аргументи поступаються емоціям, що «конструюються та провокуються» [Почепцов 2000а: 285].

У цьому контексті актуальною є реалізація принципу «політичного дуалізму» (термін А. Вежбицької), де одна і та сама подія розглядається по-різному, залежно від позиції в геополітичному просторі.

Нові політичні умови призвели до зміни методів комунікативного впливу, але політика – це завжди боротьба за владу, а в цій боротьбі переможцем зазвичай стає той, хто краще володіє комунікативною зброєю, хто здатний створити у свідомості адресата необхідну адресанту картину світу.

З таких позицій війна, вторгнення в інші країни постає порушенням національного суверенітету і трактується по-різному, що дозволяє говорити про принцип «політичного дуалізму» в дії.

У статті розглядаються офіційні заяви і виступи Мадлен Олбрайт періоду підготовки і проведення операції НАТО в Югославії «Союзна сила» (Operation Allied Force).

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати один з головних засобів реалізації принципу «політичного дуалізму», а саме – персональний дейксис у виступах М. Олбрайт.

Завдання статті передбачає виявлення основних уподобань у виборі та чергуванні особових займенників для реалізації впливу на адресата в політичних виступах Державного секретаря США М. Олбрайт.

Ключовим мовним засобом впливу на громадську думку постає персональний дейксис, представлений займенниками *I, we/our*, що дозволяє виявити авторську оцінку і знаходить своє втілення у розвідках багатьох дослідників.

У своєму дослідженні Ганна Де Фіна правомірно вказувала на високий потенціал цих мовних засобів для реалізації певного впливу на адресата: «... за допомогою маніпуляцій із займенниками, мовці можуть також передавати ледь помітні спеціальні значення, які мають відношення до їхньої спеціальної ідентичності або до їхнього положення по відношенню до інших співрозмовників, як присутніх, так і потенційних, а також до обговорюваних знань і тем» [De Fina 2003: 52].

У результаті аналізу мовного матеріалу встановлено менше використання займенника *I* порівняно з *we*, що вживається для вираження особистих суджень з дієсловами, що позначають мисленнєву діяльність, наприклад:

(1) *Well, I think that what we need to do is to stay firm here. I believe that it is important for us all to remain strong and united and make clear that this kind of treatment of Kosovar Albanians or anybody – he has ethnically cleansed other parts – is unacceptable at the end of the 20th Century ... I think we cannot end the century this way. I think we must take steps in order to stop this humanitarian catastrophe. We will use our military force, and we are always prepared to engage with diplomacy.*

Для займенника *we* І. Інью-Мора пропонує 3 основних його типи: (1) екзистенційне *we* («Exist. We»), (2) загальнородове *we* («Gen. We») і (3) зовнішнє *we* («Ext. We»), де перший тип може бути співвіднесений з пропозиціями виду *there is/are*, другий представляє все людство, третій, у свою чергу, розділений на 6 основних підтипів: 1) політичне *we* («Pol. We»): Я + мій уряд; 2) *we* коаліційних сил («Co. For. We»): Я + країни, які борються з тероризмом; 3) націоналістичне *we* («Nat. We»): Я + народ; 4) *we* Об'єднаних націй («UN. We»): Я + Об'єднані Нації; 5) *we* європейське («Eu. We»): Я + всі європейці; 6) *we* політичних діячів різних країн: Я + політичні діячі [Інью-Мора 2009: 30].

Один із найменш використовуваних варіантів вживання займенника *we* – це солідаризація з аудиторією, у значенні «Я + слухачі», який підтримується подальшою появою займенників *you/yours, me/mine*, наприклад:

(2) *We have all seen the resulting images of families uprooted and put on trains, children crying for parents they cannot find, refugees recounting how loved ones were separated and led away, and ominous aerial photos of freshly-upturned earth. ... Behind these images is a reality of people no different in their fundamental rights or humanity than you and me – of children no different than yours or mine – cut off from their families, robbed of their dreams.*

Для промов М. Обрайт типовим є уточнення займенника *we*, за допомогою якого вводиться найсуттєвіша інформація, що характеризує суб'єкт, наприклад:

(3) *As members of the international community, we have a moral obligation to stop the genocide and ethnic cleansing which has been taken place in Yugoslavia's civil war.*

(4) *In addition to our desire to stop the suffering of innocent civilians, the United States has important national interests in the Bosnian conflict. Our primary national security goal in Europe is to support the actions of NATO members, like France and Great Britain, who previously attempted to mediate this conflict. As the remaining world superpower, we are the only nation which can provide leadership to promote order amidst chaos in Bosnia and other regions of the former Yugoslavian state ...*

Найбільш частотним виступає займенник *we* в значенні «Я + НАТО», наприклад:

(5) *But the Alliance is united in knowing that we have to attain our objectives – those that I said: deter and damage seriously. We're all talking to each other. Yesterday Secretary General Solana said that the Alliance was strong and united. Everyone would like to end this in a peaceful way, but we are all together.*

(6) *Because our cause is just, we are united. And because we are united, we are confident that in this confrontation between barbaric killing and necessary force; between vicious intolerance and respect for human rights; between tyranny and democracy; we will prevail.*

Те, що «вибір і чергування займенників може вказувати на його (оратора) уявлення про себе і свою промову в соціумі» [De Fina 2003: 54], є цілком справедливим для політичних виступів Державного секретаря США М. Олбрайт. Статус наддержави і провідної сили в НАТО, що розв'язує конфліктні ситуації з позиції сили, державні інтереси якої поширюють далеко за межами державного кордону: таке уявлення про себе і свою роль в соціумі сконцентровано у виборі М. Олбрайт займенника *we*.

Отже, реалізація принципу «політичного дуалізму» в промовах М. Олбрайт ґрунтується на основних тенденціях використання персонального дейксису в офіційних промовах і заявах Державного секретаря США М. Олбрайт, а саме – на відмові від використання займенника *we* у його значенні солідаризації з аудиторією. Домінувальним є значення *we*, що позначає єдність суб'єктів, в основі відношень яких чітка ієрархія на чолі з єдиним і незаперечним лідером.

Перспективою цього дослідження є виявлення повного комплексу мовних засобів реалізації принципу «політичного дуалізму» в промовах жінок-політиків, які займають різні позиції в системі влади країн з різною політичною системою.

References

Башук 2006: Башук, А.И. Коммуникативно-стратегический анализ политического текста [Текст] / А. И. Башук // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология». – 2006. – Т. 19 (58). – № 2. – С. 167-171.

Демецкая 2006: Демецкая, В.В. Динамика функционирования концепта «политика» в политической речи : интралингвистическая адаптация [Текст] / В. В. Демецкая // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология». – 2006. – Т. 19 (58). – № 2. – С. 108-111.

Иньиго-Мора 2009: Иньиго-Мора, И. Выбор местоимений в политическом интервью [Текст] / И. Иньиго-Мора // Политическая лингвистика. – 2009. – № 2. – С. 26-34.

Караулов 1987: Караулов, Ю.Н. Русский язык и языковая личность [Текст] / Ю. Н. Караулов. – М., 1987. – 263 с.

Караулов 1989: Караулов, Ю.Н. Русская языковая личность и задачи ее изучения [Текст] / Ю. Н. Караулов // Язык и личность. – М. : Наука, 1989. – С. 3-8.

Олбрайт: Олбрайт, М. Мы выиграли эту войну [Текст] [Электронный ресурс] / М. Олбрайт. – Режим доступа :

http://www.portalus.ru/modules/politics/rus_readme.php?subaction=showfull&id=1142172718&archive=&start_from=&ucat=6&category=6 (дата обращения: 26.04.2010). – Название с экрана.

Почепцов 2000: Почепцов, Г.Г. (мл.). Информационные войны [Текст] / Г. Г. Почепцов (мл.). – М. : Реал.-бук, 2000. – 574 с.

Почепцов 2000а: Почепцов, Г.Г. (мл.). Коммуникативные технологии человека [Текст] / Г. Г. Почепцов (мл.). – М. : Реал.-бук, 2000. – С. 285.

Тексты выступлений: Тексты выступлений Мадлен Олбрайт [Текст] [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://1997-2001.state.gov/www/statements/1999_index.html (дата обращения: 02.05.2011). – Название с экрана.

Цуладзе 2000: Цуладзе, А. Большая манипулятивная игра [Текст] / А. Цуладзе. – М. : Алгоритм, 2000. – 336 с.

De Fina 2003: De Fina, A. Identity in Narrative. An Study of Immigrant Discourse [Text] / A. De Fina. – Amsterdam : John Benjamins, 2003. – 251 pp.

The article deals with one of the principal means of implementing the principle of "political dualism" in the political speeches of the United States Secretary of State M. Albright in the period of the NATO Operation Allied Force. The preferences in the personal pronouns use to create the desired illocutionary affect have been analyzed.

Keywords: personal deixis, political dualism, political communication.